

# Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування вищого навчального закладу)

## Економічний факультет

(назва інституту / факультету)

### Кафедра обліку, аналізу і аудиту

(назва кафедри)

## СИЛАБУС

### навчальної дисципліни

#### «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ»

(назва навчальної дисципліни)

#### вибіркова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

#### Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»

(назва програми)

#### Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

(вказати: код, назва)

#### Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

(вказати: шифр, назва)

#### Рівень вищої освіти другий (магістерський)

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

#### Економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

#### Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробники: Ковальчук Тетяна Миколаївна, проф., д.е.н., завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту; Михалків Алла Анатоліївна, к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Профайл викладача: <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-obliku-analizu-i-audytu/kolektyv-kafedry/kovalchuk-tetyana-mykolayivna>

Контактний тел.: +38(0372)522691

E-mail: [t.kovalchuk@chnu.edu.ua](mailto:t.kovalchuk@chnu.edu.ua)

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/enrol/index.php?id=66>

Консультації: он-лайн консультації - згідно з графіком  
очні консультації – за попередньою домовленістю

## **1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).**

В умовах глобалізації все більше приділяється увага аналізу зарубіжного досвіду з організації бухгалтерського обліку. Необхідність організації бухгалтерського обліку і оподаткуванню у світовому масштабі визначається розвитком економічної інтеграції країн, створення міжнародних корпорацій, вільних економічних зон, спільних підприємств. Бухгалтерський облік розвивається й удосконалюється у відповідь на мінливі потреби суспільства відповідно до загальноприйнятих принципів, які розроблені національними, міжнародними й міжнародними організаціями. Запорукою підвищення ефективності процесів глобалізації економічних відносин на міжнародному рівні, фундаментом довіри інвесторів до економічної інформації є впровадження в облікову практику країн світу Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які визначають загальні правила та процедури бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності з метою забезпечення користувачів корисною інформацією для прийняття ними економічних рішень, направлених на диверсифікацію економіки та фінансову стабільність.

Саме тому, міжнародний досвід побудови бухгалтерських (фінансових) звітів повинен бути вивчений в нашій країні і впроваджений у практику. Це дозволить прискорити перехід підприємств різних організаційно-правових форм до принципів ринкової економіки в умовах розширення горизонтальних зв'язків і обмеження економічної влади держави.

Ознайомлення з практикою обліку і оподаткуванням у зарубіжних країнах, порядком та особливостями застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, міжнародних принципів обліку дозволять зрозуміти загальні правила та процедури бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності на міжнародному рівні.

Навчальна дисципліна «Облік і оподаткування у зарубіжних країнах» спрямована на формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок з організації обліку у зарубіжних країнах, уміння використовувати облікову інформацію та застосовувати на практиці положення міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності фахівців усіх спеціальностей, розширенню кругозору і підвищенню на цій основі професійного рівня майбутнього фахівця з обліку і аудиту як активного і компетентного учасника управлінської діяльності.

**2. Мета навчальної дисципліни «Облік і оподаткування в зарубіжних країнах»:** набуття здобувачами необхідних знань та практичних навичок з обліку та оподаткування в зарубіжних країнах, з урахуванням загальноприйнятих принципів, які є характерними для облікових і податкових систем різних країн та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, вмінь обґрунтовувати і розробляти рекомендації про можливості використання окремих елементів обліку та податкових систем економічно розвинених країн в Україні для підвищення ефективності та результативності бізнесу.

Бухгалтерський облік є мовою ділового спілкування учасників бізнесу усіх країн світу. Він виконує функцію фінансового центру управлінської інформаційної системи, одним із завдань якої є створення бази, необхідної для аналізу, інтерпретації та використання інформації з метою прийняття оптимальних управлінських рішень. Успішна реалізація цієї функції можлива лише за умови забезпечення високого рівня професійної підготовки фахівців економічного спрямування, які б володіли досвідом організації обліку у зарубіжних країнах – партнерах, вміли інтерпретувати дані фінансової звітності різних країн та використовувати облікову інформацію для прийняття управлінських рішень.

Засвоєння здобувачами вищої освіти основних макроекономічних характеристик податкових систем зарубіжних країн і їх значення для розвитку країн, принципів формування податкових систем різного типу, особливостей організації податкового

адміністрування і формування податкових органів в зарубіжних країнах, дозволить оцінити українську податкову систему під кутом зору тих тенденцій, які сформувалися в світовій економіці, проаналізувати показники, які характеризують податкові доходи зарубіжних країн, робити висновки відносно податкової політики, яка проводиться цими країнами, оволодіти способами оцінки наслідків податкових новацій на прикладі зарубіжних країн та шукати можливості використання окремих елементів податкових систем економічно розвинених країн в Україні для підвищення ефективності та результативності бізнесу. Відтак формування у здобувачів вищої освіти цілісних системних знань про основні системи обліку та оподаткування зарубіжних країн допоможе зрозуміти передумови та напрямки процесу реформування бухгалтерського обліку та системи оподаткування, що здійснюється в Україні, розширить кругозір і підвищить на цій основі професійний рівень майбутнього професіонала з обліку і оподаткування як активного і компетентного учасника управлінської діяльності, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців з обліку і оподаткування на ринку праці.

**3. Пререквізити.** Вивчення навчальної дисципліни «Облік і оподаткування в зарубіжних країнах» базується на засвоєнні знань з таких навчальних дисциплін «Глобальна економіка», «Стратегічний менеджмент», «Міжнародний менеджмент».

**4. Результати навчання.** Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» (освітня програма «Міжнародні економічні відносини») вивчення дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення міжнародних операцій» сприяє формуванню таких компетентностей і програмних результатів навчання:

***Загальні компетентності:***

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

***Фахові компетентності:***

СК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК 5. Здатність застосовувати кумулятивні знання, науково-технологічні досягнення, інформаційні технології для досягнення сутності феномену нової економіки, виявлення закономірностей та тенденцій новітнього розвитку світового господарства.

***Очікувані програмні результати навчання:***

ПРН 3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.

ПРН 4. Приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних економічних відносин за невизначених умов і вимог.

**5. Опис навчальної дисципліни**  
**5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Змістовий модуль 1.</b>												
<b>МІЖНАРОДНА СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ</b>												
Тема 1. Загально-прийняті принципи системи обліку	12	1	1	-	-	10						
Тема 2. Технологія облікового процесу зарубіжних країнах	12	1	1	-	-	10						
Тема 3. Фінансова звітність	14	2	2	-	-	10						
<b>Разом за модулем 1</b>	<b>38</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>30</b>						
<b>Змістовий модуль 2.</b>												
<b>ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ</b>												
Тема 4. Облік грошових коштів та розрахунків з дебіторами	8	1	1	-	-	6						
Тема 5. Облік товарно-матеріальних запасів та довгострокових активів	8	1	1	-	-	6						
Тема 6. Облік фінансових вкладень і консолідована звітність	8	1	1	-	-	6						
Тема 7. Облік короткострокових та довгострокових зобов'язань	8	1	1	-	-	6						
Тема 8. Облік власного капіталу і розподілу	8	1	1	-	-	6						

прибутку в товариствах та корпораціях													
<b>Тема 9.</b> Характеристика і склад податкових систем зарубіжних країн	<b>8</b>	1	1	-	-	6							
<b>Тема 10.</b> Податкові системи країн, що розвиваються, і країн перехідною економікою	<b>8</b>	1	1	-	-	6							
<b>Тема 11.</b> Податкові системи країн Європейського Союзу	<b>8</b>	1	1	-	-	6							
<b>Тема 12.</b> Податкові системи федеративних держав	<b>8</b>	1	1	-	-	6							
<b>Разом за модулем 2</b>	<b>72</b>	<b>9</b>	<b>9</b>	-	-	<b>54</b>							
<b>Змістовий модуль 3. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК</b>													
<b>Тема 13.</b> Основи управлінського обліку	<b>10</b>	2	2	-	-	6							
<b>Разом за модулем 3</b>	<b>10</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	-	-	<b>6</b>							
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>15</b>	<b>15</b>	-	-	<b>90</b>							

## 5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Облік і оподаткування в зарубіжних країнах» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Загально - прийняті принципи і системи обліку	10	-
2	Технологія облікового процесу в зарубіжних країнах	10	-
3	Фінансова звітність	10	-
4	Облік грошових коштів та розрахунків з дебіторами	6	-

5	Облік товарно-матеріальних запасів та довгострокових активів	6	-
6	Облік фінансових вкладень і консолідована звітність	6	-
7	Облік короткострокових та довгострокових зобов'язань	6	-
8	Облік власного капіталу і розподілу прибутку в товариствах та корпораціях	6	-
9	Характеристика і склад податкових систем зарубіжних країн	6	-
10	Податкові системи країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою	6	-
11	Податкові системи країн Європейського Союзу	6	-
12	Податкові системи федеративних держав	6	-
13	Основи управлінського обліку	6	-
<b>Усього годин</b>		<b>90</b>	<b>-</b>

## **6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни**

МН 1 – вербальні методи (лекція, бесіда, диспут, пояснення, розповідь та інші);

МН 2 – практичні роботи;

МН 3 – наочні методи (презентація, демонстрація, ілюстрація);

МН 4 – пояснювально-ілюстративні методи;

МН 5 – проблемно-пошукові методи;

МН 7 – інтерактивні методи;

МН 8 – ситуаційні завдання;

МН 9 – робота з інформаційними ресурсами (нормативними джерелами, навчально-методичною та науковою літературою, інтернет-ресурсами);

МН 10 – самостійна робота;

МН 11 – дистанційне навчання з використанням системи Moodle;

МН 12 – комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси/платформи, web-конференції, вебінари тощо);

МН 13 – інші методи навчання.

## **7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни**

### ***Критерії оцінювання:***

*при усних відповідях:* повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

*при виконанні письмових завдань:* повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

### ***Засоби оцінювання:***

ЗО 1 – фронтальне опитування;

ЗО 2 – індивідуальне опитування;

ЗО 3 – стандартизовані тести;

ЗО 4 – розв'язування практичних ситуацій;

ЗО 5 – тематичні контрольні роботи;

ЗО 6 – презентація результатів виконання індивідуальних та командних завдань (наукових, розрахункових, аналітичних та інших);

- ЗО 7 – розроблення та захист проєктів (наскрізних, індивідуальних, командних, дослідницько-творчих та інших);  
 ЗО 11 – реферати, есе та доповіді;  
 ЗО 12 – виступи та презентації здобувачів на наукових заходах;  
 ЗО 13 – інші види індивідуальних та групових завдань.  
 ПК – підсумковий контроль – (залік).

Результати поточного оцінювання навчальних досягнень відображаються у *Журналі обліку успішності* викладача.

#### Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2										Змістовий модуль №3		Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13			
3	6	3	5	5	5	5	5	4	5	4	5	5	40	100	

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю (20 балів за 1 змістовий модуль, 25 балів за 2 змістовий модуль та 15 балів за 3 змістовий модуль) і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (здачі заліку).

З навчальної дисципліни «Облік і оподаткування в зарубіжних країнах» проводиться семестровий *залік*. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичні питання, тестові завдання, визначення термінів з глосарію та виробничу ситуацію.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: 2 теоретичних питання по 10 балів (сумарно 20 балів), 5 тестів по 1 балу (сумарно 5 балів), визначення 3 термінів - по 1 балу (сумарно 3 бали), виробнича ситуація (12 балів).

10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

12 балів здобувач отримає за повне та правильне (відповідно до чинного законодавства; без математичних помилок) розв'язання виробничої ситуації.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання задачі відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

#### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка на національній шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення
відмінно	A (90-100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно з можливістю повторного складання
	F (1-34)	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне питання, правильне розв'язання виробничої ситуації, правильна відповідь на тестові питання та сформульовані правильні визначення термінів з глосарію. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію, а також розв'язання виробничої ситуації, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття питання білету або правильного розв'язання виробничої ситуації, але у відповіді недостатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються окремі неточності, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та відповідей на тестові завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

## **7. Рекомендована література**

### **7.1. Базова (основна) література**

1. Акімова Н. С., Гринько А.П., Топоркова О.В., Наумова Т.А., Ковалевська Н.С., Кирильєва Л.О., Янчев В.В. Облік в зарубіжних країнах: навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2016. 288 с.
2. Безверхий К.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств: практ. посіб. Київ: ЦУЛ, 2017. 228 с.
3. Беленкова М.І., Василішин С.І. Облік у зарубіжних країнах : навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків : Вид-во «Діса плюс», 2017. 224 с
4. Бондар М.І., Верига Ю.А., Мельник С.І., Хоменко Н.В. Облік у зарубіжних країнах: навчальний посібник/ МОН МС України, Вищий навчальний заклад Укоопспілки "Полтавський університет економіки і торгівлі". Київ: Центр учбової літератури, 2018. 216 с.
5. Верига Ю., Бондарчук М., Мельник С., Хоменко Н. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. / за заг. ред. Вериги Ю.А. Київ: ЦУЛ, 2017. 216 с
6. Зелікман В.Д., Єрьоміна О.Л., Безгодкова А.О. Облік у зарубіжних країнах: нав. посіб. Дніпро: НМетАУ. 2017. 113 с.
7. Ковальчук Т.М. Облік у зарубіжних країнах: навч.-метод. посібник. Чернівці: ЧНУ, 2014. 472 с.
8. Мощицький О.С., Мощицька Т.О. Облік у зарубіжних країнах: навчальний посібник/ МОН України, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут". Харків: ХАІ, 2018. 56 с.
9. Онищенко в.О., Бондар М.І., Дубовая В.В. Облік у зарубіжних країнах: підручник/МОН України, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 576 с.
10. Roberts C., Weetman P., Gordon P. International Financial Accounting. A corporate Approach. Financial Times, Pearson Education, 2018.

### **7.2. Нормативна база**

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards). URL: <http://buchuchet.uabs.sumdu.edu.ua/ua/component/zoo/item/mizhnarodni-43-standarty-finansovoi-zvitnosti-international-financial-reporting-standards>



2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 15.08.2022).
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіти про рух грошових коштів». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 16.05.2022).
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.05.2022).
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 10 «Події після дати балансу». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 20.02.2022).
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 11 «Будівельні контракти». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 20.02.2022).
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 «Податки на прибуток». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 22.06.2022).
8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 14 «Звітність за сегментами». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.06.2022).
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.05.2022).
10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 17 «Оренда». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.07.2022).
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 22.08.2022).
12. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 29.08.2022).
13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.08.2022).
14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 29.08.2022).
15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 29.08.2022).
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 23 «Витрати на позики». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.08.2022).
17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 24 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.08.2022).
18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 26 «Облік та звітність за програмами пенсійного забезпечення». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.08.2022).
19. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 27 «Консолідовані та окремі фінансові звіти». URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.08.2022)

## 8. Інформаційні ресурси

### Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна казначейська служба України – <http://www.treasury.gov.ua>
2. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

### Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй - <http://unstats.un.org/>
2. Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав - <http://www.cisstat.com/>
3. Міжнародна асоціація зі статистики (IAOS) - <http://isi.cbs.nl/>

4. Міжнародний інститут статистики (ISI) - <http://isi.cbs.nl/>
5. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
6. Статистичний офіс Європейської співдружності - <http://europa.eu.int/>

**Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:**

1. База українського законодавства в Інтернет – [www.lawukraine.com](http://www.lawukraine.com)
2. Інститут глобальних стратегій – [www.igls.com.ua](http://www.igls.com.ua)
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – [www.ier.kiev.ua](http://www.ier.kiev.ua)

**Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:**

1. Електронна бібліотека – [www.lib.com.ua](http://www.lib.com.ua)
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – [www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua)
3. Національна парламентська бібліотека – [www.alpha.rada.kiev.ua](http://www.alpha.rada.kiev.ua)

